

Տարեկան գինը 10 ռուբլ կէս տարվանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյան խմբագրատան մէջ:

Օտարաբաղադրեցի գիմում են ուղղակի
Тифлис. Редакция „Мусава“

ՄԱՍԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տոն օրերէն):

Հայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Հայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաբանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԳԱՅՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքական վերջին անցքերը: — Ներքին
տեսութիւն: Նամակ ներսնից: Ներքին լուրեր:
— Արտաքին տեսութիւն: Նամակ թիւր-
քայից: — Մշակութիւն: Հեռագիրներ: — Գայտարարու-
թիւններ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ԱՆՑՔԵՐԸ

Քաղաքական բոլոր նշանաւոր
լրագիրները զբաղված են Նիւ-
լիայի և Թիւրքիայի փոխադարձ
յարաբերութիւններով: Այդ հար-
ցը այնքան նշանաւոր է, այնքան
հետաքրքրական է բոլոր լրագիր-
ների համար, որ միւս քաղաքական
հարցերը անուշադիր է մնում նը-
րանց կողմից:

Երկու նշանաւոր անցքեր, որ
պատահեցին վերջին շաբաթվայ
ընթացքում իտալական միսիս-
տրութեան հրաժարականը և ըս-
պանիական միսիստրութեան ա-
ռաջարկութիւնը ազգային ժողո-
վին ստրուկների Կուբա կղզու
վրա ազատելու մասին:

Նոյեմբերի 6-ին հրաժարական
տուեց պ. Կայրօլի կազմած ի-
տալական միսիստրութիւնը, որ
միայն մի քանի ամիս կարողացաւ
կառավարել երկիրը:

Այդ միսիստրութիւնը սկզբից
թոյլ էր և ոչ ոք չէր հաւատում
նրա երկարատևութեանը: Լրա-
գիրները հետեւեալ հանգամանքնե-
րը պատճառ են համարում Կայ-
րօլի միսիստրութեան թոյլու-
թեան համար: Իտալական պար-
լամենտի ձախ կողմի ոչ մի բաժ-
նի առաջնորդներից կամ նշանա-
ւոր անդամներից չը կամեցաւ
մտնել միսիստրութեան մէջ, չը
նայելով որ Կայրօլի դրա համար
շատ աշխատեց: Ամբողջ միսիս-
տրութիւնը մի քանի բացառու-
թեամբ կազմված էր նոր մար-
դիկներից, այնպիսիներից որոնք
անցյալ էին պարլամենտին և չէին
ցոյց տուել իրանց քաղաքական
ընդունակութիւնները: Այդ պատ-
ճառով Կայրօլի միսիստրութիւնը
կազմելու ժամանակ ցանկանում
էր, որ կաբինետի մէջ մտնեն ձա-
խակողմեան կուսակցութեան ան-
դամներից մի քանիսը, բայց նրան

չը յաջողեց, չը նայելով որ բա-
ւական ժամանակ բանակցում էր
այդ կուսակցութեան անդամնե-
րի հետ:

Բացի այն, որ Կայրօլի մի-
սիստրութիւնը այդքան թոյլ էր,
նրա անդամներն էլ միմեանց հետ
համամիտ չէին: Միսիստրութեան
գոյութեան բոլոր ժամանակը ան-
համաձայնութիւններ էին ծագում
անդամների մէջ զանազան հար-
ցերի պատճառով: Վերջին ան-
գամ էր միսիստրութեան խորհուր-
դը բնութագրէր որպէս անհամա-
միտ և անկայուն: Նրա անդամներն
էլ ինչպէս առաջ, միսիստրութեան
մի կէսը պահանջում էր, որ ջրաղացների մէջ աղացած
նիւթեր հարկի ենթարկվեն, միւս
բաժինը բոլորովին մերժում էր
այդ հարկը:

Սպանիական միսիստրութեան
կողմից ազգային ժողովին ներկա-
յացրած օրէնքի նախագիծը Կու-
բա կղզու վրա ստրուկներին ա-
զատելու մասին, Սպանիայի հա-
մար մեծ նշանակութիւն ունի:

Կուբա կղզու ստրուկները անդա-
դար ապստամբվում էին, իրանց
ազատութիւնը պահանջելով: Սպա-
նիական կենտրոնական կառավա-
րութիւնը անդադար մեծ ծախսեր
պէտք է անէր կղզու վրա հան-
գստութիւն պահպանելու համար:
Մինչև անգամ ներկայ օրպէս
սպանիական զօրքերի մի մասը
գտնվում է Կուբա կղզու վրա և
աշխատում է ճնշել սև ստրուկ-
ների ապստամբութիւնը:

Լրագիրները յոյս ունեն, որ
ազգային ժողովը կընդունի այդ
նոր օրէնքի նախագիծը, որ շատ
օգուտներ է խոստանում երկրին:

Վ. Տ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

28 հոկտեմբերի

Այս երրորդ անգամ է ահա, որ նիստ է կա-
յանում մեր քաղաքային վարչութեան մէջ: Կը կա-
մենայի մի քանի խօսք ասել վերջին նիստի մասին,
բայց ամենից առաջ տեսնենք ինչպէս և ինչ ան-
ձինքներից է կազմակերպված ամբողջ Գուման:
Քաղաքապետը, ինչպէս յայտնի է, պ. Գով. Պա-
պաշանեանցն է. անդամներից մէկը՝ պ. Վ. Պա-
պաշանեանցը, միւսը՝ Գ. Աւետեանցը, երրորդը
Արաւ-Ղուկ-Խան Երվանդանի. սրանց կանցիտատ-
ները՝ պ. Վլաստիս Տէր-Յովհաննիսեան, Բահրամ
Բէկ և Գովակիմ Անտոնեան. այս անձինքների հետ
եթէ միացնենք 66 ձայնաւորներին, կը տեսնա՞ր
ամբողջ Գուման կազմակերպութիւնը: Թէ և մենք
ներկայ չէինք ձայնաւորների ընտրութիւններին,
բայց, ծանօթ լինելով մեր ժողովրդեան բնաւորու-
թեան հետ, կարծում էինք, որ անբաւարար, ան-
արդար պէտք է լինէր այդ ընտրութիւնները:
Վերջին նիստում եղած մի անդամի կանցիտատի
ընտրութիւնը մեզ համոզեց, որ արդարեւ մեր ժո-
ղովուրդը «ոչ իսրայէլի» բնաւորութիւն ունի.
նա ընտրեց նրանց, ում փորը հաստ է, յաղթան-
գամ է և ով գլխաւորապէս հարուստ է: Ընտրված
կանցիտատը հէնց այդ արժանաւորութիւնն էլ
ունի. անուր չէ հարկաւոր տալ. նա ընտրվեց 13
ձայնի դէմ 27 ձայնով: Կան ձայնաւորներ, որոնք
կատարեալ անձայն են. նրանք զրկված են դա-
տելու ընդունակութիւնից, չունեն սեփական կար-
ծիք, չունեն ինքնուրոյն համոզմունք: Գուման է
որ Գումանի մի ուրիշ արժանաւոր մասը լրացնէ
այսպիսի ձայնաւորի պակասութիւնը:

Վերջին նիստը կայացաւ ամսի 26-ին: Վճարու-
հարցերը հինգ էին, որոնց մէջը երկուսը դարձ-
նում են իրանց վրա առանձին ուղարկութիւն:
Յայտնի է, որ Երևանում հացը այժմ շատ
թանկ է. բացի թանկութիւնը ահագին դժուարու-
թիւն է նրա ձեռք բերելը: Պարոն քաղաքապետը
պատմեց, թէ որքան սպառնալիք, երկիւղ տուած
է մինչև այժմ հացագործներին, որ բաւականաչափ
հաց թխեն, այնուամենայնիւ նրանք, որքան էլ
բարձր գին նշանակած լինի հացին, ամսվայ վեր-
ջերին այնքան հաց չեն թխում, որ բաւականացնի
ժողովրդին: Պ. Ղարաբաշեանցը սրանից յետոյ առա-
ջարկեց Գումանին, փնտռել այնպիսի միջոցներ,
որոնք կարողանային պաշտպանել ժողովրդին հա-
ցավաճառների անդաճումներից, չարագործու-
թիւնների դէմ: Գուման տատանվում էր, նա չը
գիտէր ինչ անել այս հարցում: Ամեն մի ձայնա-
ւոր յայտնում էր, նշանակում էր մի առանձին
պատիժ, վերջապէս պ. քաղաքապետը յայտնեց,
որ մինչև էլ չը լինի կոնկուրենցիա, մրցումն, չէ
կարելի հացագործների չարութիւնների առաջն
առնել: Բայց ի հարկէ կոնկուրենցիան, մրցողներ
չը լինելով, հարցը վճռվեց այնպէս, որ ստորա-
գործութիւն առնվի հացագործներից, որպէս զի հա-
ցը միշտ անպակաս լինի նրանց մօտ. հակառակ
զիպուածում նրանցից կը ստացվի մի նշանակալի
տուգանք: Մենք բոլորովին համաձայն ենք պ. քա-
ղաքապետի կարծիքին. մրցութիւնը միայն կարող է
յաղթել հացագործներին:

Մրցողները թող լինին մի քանի մարդիկ, որոնք
միասին մի ընկերութիւն կազմած, հաց մատակա-
րարն ժողովրդին: Թող չը վնասվեն մերոնք մի
փորձից, որ եղաւ միս վաճառելու համար, ընկե-
րութիւնը կազմվեցաւ և մի քանի ամիսից յետոյ նա,
ուժ յանձնված էր գործավարութիւնը, ամենայն ինչ
կերաւ և մի կողմ քաշվեցաւ: Փորձերը զբոլու-
թիւն են սովորեցնում մարդուն, բաւական է հա-
տատ գործ սկսել և կազմված ընկերութիւնը յաղ-
թած կը լինի այժմեան հացագործներին:

Երկրորդ ուղարկութեան արժանի հարցը զինա-
ղայի բացման պատճառով եղած հարցն էր: Տե-

ղիս ինսպեկտոր Վինոգրադով յայտնել էր վարչու-
թեանը, թէ ինքը բերանացի և զբաւոր կերպով
խօսեցել է ում հետ հարկի և երանում պրօգնի-
նազիւն գիմնազիա դարձնելու համար. միայն այդ
գործում բացի լուսաւորութեան միսիստրութիւ-
նից հարկաւոր է ժողովրդի օգնութիւնը: Այս
պատճառաւ, եթէ ժողովուրդը, ասել է պ. Վինո-
գրադով, համակրում է գիմնազիայի բացման գա-
ղափարին, յայտնեցէ՛ք ինձ՝ թէ ինչով է նա աը-
տայայտում իր համակրութիւնը, որ ես կարողա-
նամ միջնորդել լուսաւորութեան միսիստրութեանը
գիմնազիայի համար: Գուման որոշեց առաջինը՝
նուրիւր գիմնազիայի շինութեան համար այն քա-
ղաքային հողը, որ նշանակված էր կաթօղիների
կենդեցու համար, և երկրորդ՝ հաւաքել ժողովրդից
մի նուէր 6000 ռուբլու մօտ առաջին անգամում
հինգերորդ դաստառն բաց անելու համար:

Յ. Զ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ հարցորդում են հետեւեալը. «Մի խումբ
թուրք ազգայնիկների օրերումս մտել են Թիֆլի-
սի մօտ 20 վերստ հեռաւորութեամբ գտնված
Մաղկիվանք ուխտատեղին, կողոպտել են ուխտա-
ւորներին և անհետացել են»:

Պ. Զարմայր Մսերեանց գրում է մեզ ՄՕՍԿ-
ՎԱՅԻՑ. «Զեր լրագիր մէջ քանիցս անգամ կար-
դացած եմ թէ ձեզ ուղարկում են զանազան տե-
ղիքի մեր ազգային հիմնարկութեանց, այն է՝
ուսումնարանաց լուսանկար պատկերները, որք,
չը լինելով «Մշակը» պատկերազարդ թերթ, մնում
են անտպ: Համարձակվում եմ խնդրել զձեզ, մե-
ծապատիւ խմբագիր, եթէ միայն անհաջող չը թվի
ձեզ, այսուհետեւ այդպիսի դէպքերում խորհուրդ
տալ առաջուց ուղարկել այդպիսի պատկերները
«Փարոս Հայաստանի» հանդիսին, որ լինելով պատ-
կերազարդ տետր, կարող է զետեղել նրանց իր
էջերի մէջ»:

Հնորհակալութեամբ ստացանք պ. Գաբրիէլ Տէր-
Գաբրիէլեանից «СМОУЧИТЕЛЬ—УЧЕБНИКЪ ГРУЗИН-
СКАГО ЯЗЫКА» (Խախվում է բոլոր գրաժամանակների
մօտ, Գինն է 50 կ.)

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԿԻԱՅԻՑ

Վան, 16 սեպտեմբերի

Արդէն մեր նախորդ նամակով գրած եմք թէ
ինչպէս հարստահարութիւններն սաստկացած են
դարձեալ և թէ ինչպէս կառավարութիւնը երբէք
չաշխատիր նոցա առաջն առնուլ, այլ ընդհակա-
ռակն կը քաշվալէր որ հայերն փչանան. հետեա-
պէս ներկայ նամակով այդ մասին երկար գրել
աւելորդ է, բայց միայն այս շաբաթվան մէջ գոր-
ծուած հարստահարութիւններն այստեղ նշանակել
անհրաժեշտ կը համարենք, որպէս զի ընթերցող-
ներն գաղափար առնուն: 1. Իրաւական փոխ-հիւ-
պատուի թղթաբերը կողոպտեցին. 2. Կիւս-
նիւնց գիւղի կենդեցին կողոպտեցին. 3. Ար-
տամիտցի Մլոյեան Սահակ անուն 22 տարեկան
երիտասարդը Ատեմա ման գիւղին մէջ սպանե-
ցին. 4. քաղաքէն 1 ժամ հեռու Փաշի աղ-
բիւր ըստուած տեղը մէկ մարդ սպանեցին, մի

Типографія А. А. Михельсона